

ГЕНЕЗА СУЧАСНОЇ НЕОКЛАСИЧНОЇ ХОРЕОГРАФІЇ XX – ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ

Юлія Рижа, Дмитро Білий

*Львівський державний університет фізичної культури,
м. Львів, Україна*

Актуальність теми дослідження зумовлена суперечністю між рівнем розвитку сценічної і навчальної практики неокласичного балетного театру та відсутністю універсальних й відповідних наукових досліджень в галузі мистецтвознавства, а також теорії хореографічної культури XX – початку XXI століття. Соціокультурні процеси в Україні на початку нового тисячоліття спонукають науковців до систематизації здобутків минулого та сучасності, раціональної й цілісної реконструкції теорії, історії та художньої практики розвитку неокласичного балетного театру [1, 2, 3].

Мета дослідження полягає в розкритті суті стилістики й особливостей існування «генези сучасної неокласичної хореографії» в контексті балет-майстерської творчості XX століття – початку XXI століття.

Методи дослідження:

1. *Загальнонаукові теоретичні методи систематизації та узагальнення* – для відтворення цілісної картини неокласицизму в хореографічній культурі, виявлення його типових рис і закономірностей.

2. *Порівняльно-історичний метод* – для дослідження еволюції глумачення теорії неокласичного танцю і балету в історії філософської та естетичної думки.

3. *Аналітичний метод* – для аналізу наукових джерел з неокласицизму в хореографічній культурі в мистецтвознавчому та культурологічному аспекті.

4. *Історико-хронологічний метод* – для аналізу часових причиново-наслідкових особливостей виникнення й становлення неокласичних балетних тенденцій, стилів і форм у хореографічній культурі XX століття та сьогодення.

5. *Історико-культурний метод* – для розкриття історичних закономірностей розвитку видової специфіки неокласичного балетного театру.

6. *Метод порівняння* – для аналізу естетичних, жанрово-стилістичних особливостей, зображально-виражальних форм і технік представників неокласичного балетного театру.

Висновки:

1. Аналіз та узагальнення теоретичних розробок вітчизняних і зарубіжних дослідників з цієї проблематики свідчать, що в галузі сучасної хореографії чітко визначено неокласицизм як напрям, а неокласику – як балетний стиль. Сценічний метод майстрів нового класичного напрямку в балеті виявив окремі авторські технічні методи представників неокласичного балету (Ольги Преображенської, Михайла Мордкіна, Джорджа Баланчіна, Фредеріка Ештона, Ентоні Тюдора, Джона Кранко, Джона Ноймайера, Кенета Макміллана та ін.). Також визначено виняткову роль балетмейстерів-неокласиків, які не лише зберегли зразки академічного спадку, але й знайшли чудове поєднання класичної традиції зі стилістикою фольклору, античного танцю, балету ренесансу і бароко, імпресіонізму, джазу, модерну, кубізму, експресіонізму, абстракціонізму.

2. Осмислено новітню теорію танцю і балету хореографами ХХ ст., які запропонували абсолютно нову модель і концепцію сприйняття хореографічного мистецтва в цілому. За їхньою ідеєю, головним стає поєднання традиційних академічних балетних норм з новітніми формами танцю, з урахуванням сприйняття синтезу мистецтв (література, архітектура, скульптура, живопис, театр, оперета, музика, кіно, цирк) і потреб часу, нової глядацької аудиторії, враховуючи соціально-політичні, культурні характеристики і події. Вони розробили і сприяли розвитку в танці вільної імпровізації та експерименту, обмежених від балетних канонів і принципів задля внутрішнього відчуття руху, тіла у просторі, через внутрішній і зовнішній контакт одного партнера з іншим; запровадили філософсько-психологічну концепцію в балеті як головну, де танець уже не є основним його чинником як у академічному балеті, а лише виражальним засобом, який репрезентує зображально-виражальними засобами літературно-драматургічний сюжет чи абстрактну авторську асоціацію.

3. Визначено генезу неокласичного балетного театру з формуванням у ХХ столітті у США та Європі. Неокласичний балет, починаючи з Михайла Фокіна, переводить балет з романтично-реалістичного трактування сюжету та створення художнього образу на психологічний аспект, а також головним чинником створення танцю стає імпровізація.

4. Аналіз репрезентації неокласичних балетів у хореографічній культурі на прикладі творів сучасних балетмейстерів виявив та визначив своєрідну та специфічну інтерпретацію художнього образу у філософсько-естетичній, жанрово-стилістичній, символічно-семантичній та формально-тех-

нічній особливостях. У жанрово-стилістичному аспекті – звертання до безсюжетного жанру балету та побудова чіткої абстрактної асоціації шляхом художнього оформлення та балетної лексики; відмова в балеті від додаткових атрибутів у костюмах, сценічних декорацій за допомогою спеціального освітлення, що створюють психологічний настрій та допомагають зрозуміти емоційний стан виконавців. У символічно-семантичному аспекті – майже всі рухи, пози, комбінації є символами, а їх побудова та перебудова характеризує чітку художньо-образну мову танцю в точно вбудованих варіаціях солістів і кордебалету, також це вільна та виражальна робота корпусу та рук з поєднанням як класичного, так і модерного та джазового танцю. У формально-технічному аспекті – звертання до однодійного балету з додатковими варіаціями солістів та спільного *pas de deux*, у якому передається психологія взаємовідносин через танцювальні рухи та віртуозну техніку, але зберігається академічна архітектоніка постановки балету.

Список використаних джерел

1. Анфілова С. Г. Співвідношення танцювального і пластичного в жанрі балету : автореф. дис. ... канд. наук мистецтвознавства : [спец.] 17.00.02 / С. Г. Анфілова ; Харк. держ. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського. – Харків, 2005. – 19 с.
2. Баланчин Дж. 101 рассказ о большом балете / Дж. Баланчин, Фр. Мейсон; пер. с англ. У. М. Сапциной. – Москва: КРОН-ПРЕСС, 2000. – 494 с.
3. Кабачок Н. Л. Феномен неокласики в хореографічній культурі ХХ ст. (на досвіді Дж. Баланчіна) : автореф. дис. ... канд. наук з мистецтвознавства : 26.00.01 / Н. Л. Кабачок ; Харк. держ. акад. культури. – Харків, 2013. – 18 с.